„ЗАСТАВА“ излази редовно: **средом, петком и недељом** на целом табаку **уторком** на по табака.

Цена је за Аустро-Угарску:
на 1 месец . . . . . 1 ф. 20 н.
на четврт године . . . . . 3 ф. 50 н.
За Србију
на четврт год. 8 дин., на по год. 16 дин.

Народни бројеви од петка, нарочито за шире народне кругове уређени, могу засебно да се претплате, а цена им је:
на 1 месец . . . . . 25 нов.
на четврт године . . . . . 75 нов.

ЗАСТАВА.

За **ОГЛАСЕ** плаћа се по 6 новч. од сваке врсте оваких ситних слова; за жиг се плаћа по 30 новч. сваки пут.
За „Приспослано“ плаћа се 20 нов. од врсте.

ДОПИСИ шаљу се уредништву а претплата и огласи администрацији „ЗАСТАВЕ“

Уредништво и администрација „Заставе“ налази се у кући г. Ст. Јефтића, главна улица.

НЕПЛАЋЕНА ПИСМА не примају се.

РУКОПИСЕ не враћамо.

Поједини бројеви стају 10 новч.

ОРГАН СРПСКЕ НАРОДНЕ РАДИКАЛНЕ СТРАНКЕ.

БРОЈ 7. У НОВОМ САДУ У НЕДЕЉУ 14. ЈАНУАРА 1896. **ГОДИНА XXXI.**

На почетку тридесетпрве године „Заставе“ молимо наше досадашње претплатнике, да што пре обнове своју претплату, а дужнике, да свој дуг без одлагања намире.

Они, који у новој години не мисле плаћати претплате, нека нам бар лист врате натраг, да би тачно знали на чему смо.

Наше пак пријатеље позивамо и молимо, да набаве „Застави“ што већи број нових претплатника, како би своју задаћу што боље могли вршити и силне трошкове, нарочито парничне сносити.

Нарочито упозорујемо и препоручујемо, да се што боље рашири по народу „народни број“ од петка, који по незнатну цену, пружа и најсиромашнијем редољубу могућност, да прати народне и светске догађаје.

СВЕТИ САВА.

Данас је дан када је у Бугарској испустио своју племениту, своју велику, своју божанску и чисту српску душу, свакако највећи и најзаслужнији Србин Растко-Сава Немањић. Тај знаменити дан слави се широм целог Српства сваке године — но ваљда се скоро никада није тако многобројно и тако сјајно славио, као што ће се овог пута прославити.

Скоро сви наши злобници и народни непријатељи, одавно су увидели са свим правилно, да је прослава св. Саве међу Србадијом она силна моћ, која нам крепи дух и народност, и која не да да се иначе раскомадано Српство изгуби под притиском туђинштине.

Св. Сава је оно божанствено српско знамење, које сваког Србина испуњава србинском свешћу и вером у лепшу будућност, када би се и опет могла повратити она стара сретна српска времена, какова бејаху за времена св. Саве.

За то Србин ни једне године и не пропушта свету своју дужност, па ма где он био да био, а да најсвечаније не прослави свог народног српског првог светитеља и просветитеља. И ове године стижу нам вести са свију крајева, не само Српства, него и са свију крајева света о прославама св. Саве, што нас необичном радошћу испуњава. Шта више и одавде, где једва има 5—6 Срба, јављају са радошћу, да и они желе прославити свога српског светитеља.

Ал овог пута чини нам се, да ће најрадосније поздравити и дочекати народ српски дан свога свеца у Старој Србији, у славном српском царском граду Призрену, тамо, одакле нам пре неки дан дође прерадосна вест, да је св. Синод у Цариграду наименовао за призренског митрополита Србина-Херцеговца Дионисија Петровића. Па зар и може бити за сво Српство, а нарочито за тамошње, кад после толике вековне патње и очаја, ипак угледају на престолу свога митрополита, крв своје крви, кост своје кости — не Бугарина, не Грка, него свог правог Србина, сина крпше Херцеговине, те јуначке св. Саве војводине!

Тим сретније ће и задовољније дочекати Срби у Старој Србији дан св. Саве, од Српства у Тројединици и Босни-Херцеговини. Јер док у Босни-Херцеговини свакако притежу јадни народ српски, само да га отму и од своје лепе српске вере и народности одврате, дотле у „просвећеној“ Тројединици издаје земаљска влада инквизиторску и средњевековну наредбу, којом забрањује по комуналним школама прославу св. Саве, заборављајући да за те школе приносе и српски народ све могуће трошкове.

Ал бог је добар, па ће услишати молитву свог великог угодника св. Саве, који се тамо на небу пред самим престољем свемогућега, брине за свој мили српски род, и који неда да нам душмани стану за врат, као што би највећма хтели.

До год Срби буде славио свог српског свеца, заштитника и просветитеља Саву Немањића, дотле ће се увек сећати своје славе и јунаштва, дотле ће увек веровати у лепшу своју будућност — па по том ће све дотле живети и не ће се на радост својих душмана изгубити, него ће остати челик Србин, као што је и дотле био.

Народна песма каже: ко крсно име слави, оном и помаже. И доиста сви ми имамо своје крсно име, свога свеца, своју славу, коју славимо и по којој се као Срби од других распознајемо. Али као што свако од нас има свог посебног свеца и славу, тако сви ми Срби ма где били и живели, имамо једну општу славу српску, једног општег народног српског светитеља. Тај наш општи српски светац јесте св. Сава Немањић, па њега морамо сваке године најсвечаније прославити, ако хоћемо да се сећамо своје прошлости, да верујемо у будућност и да останемо оно без чега не треба ни да живимо на свету — да смо Срби и само Срби!

Доментијан.

Нови Сад, 13. јануара.

„Дубровник“ о Србима у Угарској Орган Срба католика „Дубровник“, што у самом поносном граду Дубровнику излази, доноси у једном чланку ове карактеристичне редове о нама Србима у Угарској: „Негда средиште и огњиште српско, беху Срби у Угарској — у Новом Саду. То беше расадник просвете и политичких здравих начела за времена Милетића. Од онда прохујаше много година, те нећемо рећи, да је Нови Сад престао бити културним огњиштем овостраних Срба, али је у млогом чему сустао под шовинистичким притиском Мађара“.

И ако је све ово жива истина, ипак ни најљући притисак са стране шовиниста мађарски, не би нам смео дати повода, да и у будуће не будемо права деца великог нам оца Светозара Милетића и да не повратимо она сретна времена нашег дива Милетића, тог народног патника и мученика.

РЕЧ ДВЕ О РАДУ САБОРСКОГА ОДБОРА.

Из званичнога листа „Српског Сиона“ дознајемо, да је саборски одбор у својим седницама од 11.—15. децембра пр. год. између многих важних предмета решио и следеће: „Да на молбу професора препарандије у Сомбору и Карловцу ради повишице плате им, исту молбу с препоруком поднесе сабору“ и „Установљен је списак чланова мировинског фонда и наређено је, да се мировинска пристојба са 1. јануаром 1896. има уплаћивати односно од плате одбијати . . .“

Ова два предмета по важности својој заслужују велику пажњу, особито у данашње доба, када се, као што то и из цењене „Заставе“ дознадосмо, креће целокупно професорско особље у Угарској ради побољшања свога материјалнога стања, и када већ и приватне задруге, новчани заводи и т. д. осетише потребу оснивања мировинских фондова у тој цељи, да својим вишегодишњим, трудољубивим и савесним раденицима обезбеде известан ужитак и за старе дане њихове.

Саборски одбор — решењем својим у погледу повишице плате професора — показао је, да схвећа свој високи положај и задатак, указавши са своје стране благонаклоност и добру вољу према праведним захтевима мизерно награђених професора учит. школа; а решењем својим — које се на мировину односи — дао нам је доказа о своме хуманом схваћању . . . али само на први поглед. Испитамо ли ствар свестраније и подробније, на мах ће се лажна копрена пред нашим очима распасти и ми ћемо видети, да пред нама стоји онај стари саборски одбор, који ни срца, ни душе нема!

* * *

Сабор од године 1892. решио је, да се од професора учит. школа захтева исто оспособљење, као и од њихових колега на средњим школама, а овоме доследно решио је истом приликом и то, да се награда поменутих такођер изједначи. Саборски одбор прихватио је решење саборско у погледу оспособљења професора и новије проф. снаге на учит. школама, да махом имају саборским решењем прописану квалификацију, али није прихватио и оно решење, које се односи на повишицу плате. А за што? Јер дотично саборско решење није добило највишу кр. потврду. Ето то је изговор и то, као што се одмах на први поглед види, не само пуи софизма, него и веома недостојан тако високога тела, као што је саборски одбор. Но рецимо, да је дужност саборског одбора — као чувара и поштоваоца зем. закона — не чинити оно, што није законито, а дотично саборско решење није закон, пошто до данас није добило највишу потврду. Истина је, али не смећимо с ума, да Његово Величанство не само да није потписало уредбу, која се односи на повишицу плате, него ни оне уредбе, које се односе на оспособљење професора, на одвојење учит. школа и на повишење течаја са 3 на 4 године, па ипак су све ове одредбе — изузимајући ли повишење плате професора — спроведене и то без икакве сметње од стране земаљске владе а из простога разлога, што су све ове уредбе склопљене по обрасцу државноме, према чему држава, која тежи да деланьем својим — око усавршавања просветних завода — вероисповестима и народностима за пример служи, не само да није хтела спречити истоветни рад ових, него је напротив гонила наше автономне власти, да се што пре у живот спроведе како повишење учит. течаја са 3 на 4 године, тако и све остале саборске уредбе, изузимајући једино повишицу плате професора. И једно и друго чинила је зем. влада колико из пређе поменутога разлога а још више из својих себичних, шовинистичких узрока, што ако нису наше автономне власти увиделе — жалосно је, а ако су им узроци познати, те ипак наћоше влади на лепак — грех је!

Притисак, што га је државна власт на наше авт. власти у овом погледу чинила у толико се већма оправданим чини, што је и сам народ (дакле онај, који са својим фондовима издире) преко својих посланика на сабору од 1892. год. изјасниo се, да увиђа потребу тих новина у интересу напретка свога. Да, али народ је на истом сабору донео све поменуте закључке, знајући, да тек сви ти закључци скупа сачињавају и ако крњу, али ипак донекле целину, која колико заокругљена користи, у толико би по све штетна била, када би се распачана (као што то, на жалост, чини саборски одбор) спровађала. Или ко би се усудио тврдити, да нам не служи на грдну штету, што сабор од 1892. г. није решио и питање о надзору? Одиста ако игде а оно овде важи она народна пословица:

ПОДЛИСТАК.

СРПСКИ ПОЗДРАВ БРАЋИ!

Знате л' браћо онај бојак?
Да л' памтите тешке муке —
Оне, браћо, петвековне
Ропске ланце и јауке?!...
Мученик је Срб' тад био —
Мученички крвцу лио!
Та Србина
Та јунака
Само српска роди мајка...
Борио се Србин тада
За крст — образ — аманете..
Али беше зар суђено,
Да невера српском роду
Ропске ланце сплете?!..

Плакало је тада сунце
Са небеске са висине,
Што не може свом љубимцу:
Да му тешке ланце скине...
И србинско небо плаво
Плакало је здраво, здраво,
А мелем је из њег благи
На земљицу српску пао.
И Српче је покупило
Те мелеме — те просуте
И носило баби своме,
Да превије ране љуте —
Да не цвили — да не јечи —
Да с' излечи
И да једном већ слободу
Извојује српском роду.

Да л' памтите?
Пам'те само:
Да ј' с неслоге Србин страдо!
Пам'те и то, да би свисно,
Да се није надо!

Па и сад се Србин нада
Српски ј' народ жељан слоге!
Јер му треба... зар невиде
Ту потребу српске вође?
Виде... виде... па и опет
Одбацују братску руку...
О, небраћо! сложите се!
Што правите хуку — буку?!
Нетрза л' вас тужни јаук
Обилића
Југовића?
Нечујете л' тешку клетву
Светог Саве Немањића?
Чујете ли? Неплаше л' вас
Ти из гроба свети гласи?
Не буне вас зар уздаси,
Што из мрака
Од јунака
Са Косова ветар носи?

Од'те, од'те на Косово!
Да вам прича нешто ново...
Та било је врло давно,
Кад је Србин гино славно!
Можда сте заборавили,
Да је Српству срећа цвала —
Сјали данци мили —
Да ј' сву срећу прогутала
Баш неслоге хала...

Од'те само на Косово!...
Познајете л' ово гробље
И гробницу ту крваву?
Видите ли ту развалу,
Што прогута, због неслоге
Српску снагу — српску славу?

Глете... глете српско гробље
То згариште сретни дана!
У гробници овој бледој
Српска је слога закопана
Питате ме, што је бледа?
„Што брат, брата мржњом гледа“!
И боле је... љуто боле
Што неслогу Србин воле...
Чујете ли српску вилу
Како на том гробу кука:
„Ослободите ме једном
Те жалости — тог јаука!
Та примите братску руку
Свијте с' браћи око врата
Нек васкрсне братска слога
Из гробнице — вечног мрака!
Задрхтаће српски душман
А од ускрснућа тога!
Задрхтаће подлећи ће
Победиће братска слога
Измирите се — слажно бранте
Аманете своје миле!“
Нетишти л' вас зар тај јаук
Косовкиње српске виле?
Сложите се — измирите се!
То вам поздрав од Српкиње
Бујније ће Српство цвасти!
Него сада
Код неслоге сиње.
Измирите се! принећете
Српству тиме златне даре...
Ил' зар ћете у ред стати
Међ српске гробаре?!...

Нештин 1. јануара 1896.

Зора Милетића.

„Боље и не почети, него недочети“.

Могли би се запитати: Па како то, да земаљска влада с једне стране приморава наше више автономне власти, да спроведу на основу саборскога решења од 1892. г. повишење течаја, оделење учит. школа и одређење квалификације професора на истим заводима; а са друге стране, да се не осврће на оно решење, које се односи на повишење плате?

Томе је узрок следеће: Тиме, што се подигао течај са 3 на 4 године, не саме да се изједначило време учења у нашим учит. школама са оним у државним; него се знатно отештало и само издржавање приправника, што је пак у толико значајније, што се на учит. звање махом одају сиромашни младићи. Што су Срби ђаци до сада поред свих мамака и обећања од стране управа држ. учит. школа радије уписивали се у срп. учит. школе, томе је између осталих најмоћнији покретач била та околност, што се на срп. учит. школама за 3 године могло доћи до учит. оспособлења, а на државним тек за 4 године; ове је разлике од 2 године овамо нестало, пошто се течај на заводима обе врсте изједначио. Промена која је овим изједначењем наступила, веома се штетном показала већ и до сада, а на штету учитељских школа. Српски приправник изгубио је и онај „bene“, што му је до сада пружала наша препарандија са уштедом од 1 године учења и трошења; јер према повишењу течаја — односно трошка око учења — припомоћи остадоше старе: неколико стипендија од 5—6 фрта. месечно. А према томе какове околности владају на држ. заводима. Узмимо на пример бајску држ. учит. школу. Овде приправник српске народности, поред тога што олако дође до добре оцене из црквенога појања и веронауке (што пак у срп. учитељским школама спада међу најтеже дисциплине) добије безплатан стан, огрев, осветлење, прање рубља, храну и често пута још и новчане припомоћи у месечним оброцима. Ако су слаби у мађарском језику, кроз прсте им се гледа; нити се имају бојати секире држ. надзорника приликом испита за оспособлење, као сународне им колеге на српским учит. школама у Угарској. Цена за сва ова доброчинства истина, није ни мања, ни већа, но одрицање од своје српске народности, али . . . број Срба приправника на бајској препарандији сваке године све већма расте и већ до сада их има 20 и више, дочим број ученика на српској учитељској школи у Сомбору, како смо то не давно у „Србобрану“ читали, све већма опада: у једном разреду 10 а у другом ни толико..... Схваћамо ми сада, зашто је земаљ. влада нагонила наше в. авт. власти, да течај на срп. учит. школама подигне на 4 године онда, кад још непрестано има католичко-мађарских учит. школа са течајем од 3 године? И наше власти подлегоше брзо притиску зем. владе, не помишљајући, да ће ова (по себи одиста сувремена и корисна) установа по природи својој више шкодити и користити народу српском, ако се не буде постарало за повећање и умножење припомоћи ученика поменутих школа. Али за Бога, зем. влада ово није ни желела, а тек ваљда се неће чинити оно, што истој не иде у рачун!

Захтеви у погледу оспособлења професора на срп. учит. школама једнаки су са онима на држ. учитељским, или средњим школама. Србин, оспособљен професор, врло се радо узима за наставника на држ заводе, особито ако се ови налазе у пределу, где Срби живе. Кад узмемо у обзир, да професори држ. учит. школа имају плату од 1200 фрта. и 200 фор. у име станарине, по околностима доплатке, да им се петогодишње повишице према годинама службовања тачно издају, да се марљивост награђује аванзовањем у више платежне класе . . ., а према чему професор на срп. учит. школи има плату од годишњих 1000 фрта. и 100 фор. (оваке аномалије у данашњем добу не верујем да још где има!) у име станарине, а до квинквенала и поред највеће марљивости само онда може доћи, ако је „горе“ добро забележен, иначе тешко њему, до год се не истроши . . . . јер се правди само на ономе свету може надати. Па је ли чудо, ако се поред оваких околности, многи оспособљени Србин професор, у случају, ако не добије места на којој средњој срп. школи, где су околности нешто уђе, одважи, да оде на држ. завод. А оде ли ма и најмањи број оспособљених Срба професора, поред малога броја оних, који се одају на професорску струку, оскудица на срп. заводима мора наступити, а зем. влади баш то и иде у прилог, јер тиме добија повода, да се може мешати у наше автономне ствари. Схваћамо ли сада зашто зем. влада захтева, да се од професора на срп. учит. школама има исто оспособлење потраживати као и од колега њихових на држ. препарандијама? А схваћамо ли ово, као и нехотице долазимо до тога закључка, да зем влада зато не гони наше в. автономне власти, да повисе плату професорима, како би тиме лакше постигли циљ, да оспособљене Србе професоре многo већом наплатом примами на своје заводе, а тиме уједно да српске заводе унازади услед недостатка професора, што ће јој у толико лакше поћи за руком, у колико се одељењем препарандија по сполу ученика повисила потреба наставника. Шта више, домамивши на своје заводе Србе професоре, још ће јој успешније поћи за руком примамљивање Срба ученика, или просто речено: у толико ће лакше ископати гроб срп. учит. школама, а тиме и осн. народнима, па и целоме народу, ако се овај благовремено не довиђе јаду своме.

Из свега до сад реченог следује: да закључци сабора од године 1892. спроведени овако једнострано и непотпуно, више шкоде, но што користе народу српскоме; да дотична саборска решења нису ступила у живот побудом наших виших автономних власти, но за њихов се живот има благодарити (?) зем. влади, којој и јесте ишло у прилог, да су споменуте саборске одлуке тако крње, као што су: да се нека решења спроведу, а друга, која са овима органску целину сачињавају, да се напусте. Дакле наше више автономне власти, као што видимо, радо иду на руку зем. влади, ма и на штету народа, а узмемо ли боље на око онај иронични закључак у погледу повишења проф. плате, то одлучно морамо изјавити, да саборски одбор чини више, но што од њега зем. влада тражи! Да грдногa цинизма, што провирује из овога решења. Професори учит. школа у Сомбору и Карловцу моле, да им се у смислу саборскога решења од 1892. године подигне плата и станарина а саборски одбор вели, да ће исту молбу с препоруком поднети сабору. Којем сабору? Зар срп. народно-црквени сабор од 1892. године није решио то питање? И то се збива у оно време, кад је сво јавно мнење у Угарској заталасало се услед меморандума угарских професора, који са непобитним фактима доказују, да се узрок застоју на културном пољу наше домовине искључиво има тражити у несаразмерној и неверној награди професора без разлике вере и народности њих самих и оних, који их плаћају.

Онда, кад јавно мнење у нашој домовини без разлике вере и народности у својим јавним гласилима са највећом симпатијом пропраћа праведне захтеве професора: наш саборски одбор не само да неда професорима срп. учит. школа плату, какова се осталима угар. професорима чини да је мала (т. ј. 1200 фор. плате и 200 ф. у име станарине), него с највећим цинизмом — покривеним плаштом великодушности и благонаклоности — обећава, да ће топло препоручити сабору . . . али кад?! Ох ви, који ведрите и облачите на небу автономнога живота нашега, што силом терате у Турке оне, које би требало, да љубављу пригрлите к себи; оне, који — поред свега запостављања од ваше стране радије пате и трпе неправду браће своје, но да се ставе под заштиту земаљске владе. Или смо на жалост дотле дотерали, да се родољубље ни подашта не узима, шта више да се овим племенитим чуством титра . . . ? Али не смећите с ума да судба народа лежи у рукама народних учитеља, а ови своје образовање добијају у учитељским школама!!!

* * *

Кад би се држали оне изреке, да закон, док је још само на папиру, није закон, но мртво слово . . . онда би морали признати, да, судећи по раду саборскога одбора од 11—15. децембра п. г., немамо закона о мировини професора и автономних чиновника. Али то ипак не ћемо да рекнемо из простога разлога, што смо већ одавна навикнути, да се наше автономне врховне власти на све вапаје ојађеног народа тек олако лупе десницом по својим празним грудима, те подвикну: „Ја сам закон“.

Закон о мировинској уредби изрично вели, да право на мировину имају стално намештени професори и чиновници, према чему мучно би се могло протумачити: како се може од благодети мировине искључити онај наставник или чиновник, који је рецимо 20 година радио стално као аутономни чиновник (ма које врсте) и то у својству, као од Школског Савета изабран? Или како се може не примити у мировински фонд наставник, који је премештен са нижег српског завода на виши и опет српски завод, ма да је на пређашњем рецимо 15—20 година служио — на супрот чему би до душе, могли навести пример, да је опет наставник, који је изабран на српски завод, пређе делао на државном заводу, па ипак је одмах уврштен у мир. Фонд (ох, проклета протекцијо!). Кад закон изрично каже, да се прва уплата ($^1/_4$ постигнуте плате) може од једном, или у трогодишњем року уплатити: како да се растумачи та околност, што неки, ма да молише трогодишњу уплату, морају све од једном исплатити?!

Та за бога људи, појмите ли, шта је то човек, који је 15—20 година радио за народ, а још ће радити све док не малакше, изнемогне, у старости бацити на улицу; знате ли, шта је то, чиновнику са 1000 фор. плате за годину дана одузети $^1/_4$ т. ј. 250 фор.; знате ли шта је то ћоравом избити око?

Одиста, човеку застане памет . . . но у исто доба — ваљда, да не би с ума сишао — почињу неке чаурице да се развијају, а из њих у облику змија и гуштерова појављују се — узроци. „Нема последице без узрока“.

Шта ли је могло сабор. одбор руководити, да тако нечовечно поступи с онима, које је поред све јасности закона, искључио из мировине; а шта ли га је морало руководити, да и тако већином задужене професоре и чиновнике баца у нову невољу?

Ко је поле посвећен у рад наших виших автономних власти, биће му познато, да се решења школ. савета или сабор. одбора више пута или не изврше; или се изврше, али не онако, како су их дотична тела закључила; а ако их верно изврше, ово се обично провуче у заборав, изузимајући случајеве, када се има казнити баш не најбоље забележена личност. Ово, и ако чудновато звучи, ипак је истина, коју би врло лако могли посведочити!

Да сабор озбиљније контролише ова тела и да их по потреби даном приликом на одговор позива, сумњам, да би се смело тако што догађати, али овако . . . проста и неоправдана самовоља тајника др. Лазе Секулића, дрма судбином толиких породица и најсветијих народних установа. Према овим околностима да ли је чудо, кад се овако што деси: Шк. савет, истина не читајући, но по добром свом расположењу преморучи сабор. одбору неку молбеницу, а г. тајник, коме се цела ствар не свиди, просто и не подноша дотичну молбеницу сабор. одбору; или, узмимо, поднесе је, а сабор. одбор, коме је такођер девета брига, да чита исту молбеницу, по извештају г. тајника олако донесе закључак, који после г. тајник на своју браду формулише.*) Признајемо, да је ова наша тврдња врло чудновата, али ништа не би лакше било, но ово конкретним случајевима посведочити.

Што пређе споменути нису примљени у пенсиони фонд, решило се тако, јер г. тајник то за добро налази; но понизели се, те га коленопреклоно замоле . . . та и он је човек, можда ће се и умилостивити. Ох, проклета сујето људска!

При завршетку покушајмо, да пронађемо узрок оном — по професоре и чиновнике штетном — решењу, по ком исти морају од једном уплатити у име пристојбе четвртину своје годишње плате, што с другим речима значи: задужити се, или целе године становати где у шупи, односно поред пристојнога стана грејати се на сунцу и живети у главном о ваздуху . . .

Мировински фонд због досадашње небриге наших виших автономних власти мален је, мањи, а да би могао у прво доба одговорити захтевима, а још много мањи, а да би се без ичије штете могао употребити на специјалне цељи . . . Зар да још више речи трошимо, та није могуће, да пошт. читаоцима „Заставе“ није упало у очи оно племенито решење сабор. одбора, које се односи на чика-Стевину мировину, па „на познатог изабраног и непотврђеног владику Герасима Петровића“. Тих годишњих 2400 фор. што је намењено овој двојици, побудили су сабор. одбор, да недужне чиновнике и професоре приморају, ма и на очигледну штету ових, да у место три, за једну годину уплате огромну суму од $^1/_4$ своје плате. И ово је племенити одговор још племенитијега сабор. одбора на молбеницу професора, који доказиваху — али узалуд — да материјална мизерија спречава их у успешном раду а у прилог народа, према коме су они већ толико пута показали своју пожртвованја пуну љубав . . . па бар да у томе решењу (у погледу умировљења ове двојице) има ма и трунка законитости!

Закон о мировинској уредби изрично вели, да у мировину може ступити за то способна особа само онда, ако је претходно уплатила све пристојбе. Да ли су ове две личности овом пропису закона могле задоста учинити, кад је један од њих пре но што је пенсиони закон у живот ступио, био лишен професорскога звања, а други већ био поднео оставку? А и да не спомињемо ту аномалију, да се Г. Петровићу даје мировина, али ће му се издавати тек пошто положи рачуне о интеркалару епископије будимске, што све до сада није могао учинити, ма да је на то већ одавна позван био. Та неко у смислу закона или има права на мировину, или не; ако има: даје му се, дакле и издаје; ако пак нема, не може му се ни дати, ни издати. Та закон је у том погледу јасан као сунце! Али дâ, племенитост и великодушије не дозвољава (кад се туђег цепа тиче), да се исцеђена два лимуна просто на сокак баце.

Љубиша.

*) Рђави језици шта више стварним чињеницама доказују, да се често и ово дешава: Шк. савет, да би некога стресао себи са врата, задовољи молби истога, а већ á priori зна се, да ће они чланови, који заседају у сабор. одбору, бити за то, да се несрећникова молбеница на овом форуму одбије — није ли ово жалосно изигравање свога сопственога угледа?!

Милетићева седамдесетгодишњица.

Деонице „Братства“ уписала су до сад ова места: Стари Бечеј, Турски Бечеј, Велики Бечкерек, Бегеч, Вршац, Вирје, Госпођинци, Дарувар, Долово, Добринци, Делиблато, Загреб, Земун, Ивђија, Идвор, Иланца, Ириг, Јасеновац на Сави, Сремски Карловци, Копривница, Каменица, Доњи Ковиљ, Стари Кер, Кореница, Карлово, Лугош, Митровица, Мачевић, Мартонош, Нови Сад, Осек, Омск (Сибирија), Стара Пазова, Перлез, Петровци, Путинци, Рума, Вел. Радинци, Сентомаш, Сомбор, Сегедин, Сисак, Стејановци, Стари Сланкамен, Сонта, Тител, Црвена Црква, Чока, Черевић, Шаг, Брђани, Бучје, Белегиш, Срп. Елемир, Кленак, Кусић, Лежимир, Петриња, Ковиљ-Сентиван, Старчево, Ада, Нештин, Самош, Крчедин, Нови Бановци, Даљ, Фелдварац, Варјаш, Ст. Градишка, Дероње, Кула, Петрово Село (Бачка), Суботица, Дероње, Жабаљ, Зичидорф, Котор, Шид, Ст. Сивац, Белегиш, Силбаш, Деспот Сентиван.

Прилоге за народни дар дала су до сада ова места: Будимпешта, Сомбор, Голубинци, Острогон, Велика Кикинда, Чента, Мартонош, Стари Бечеј, Перлез, Госпић, Сремски Карловци, Ердевик, Ада, Мошорин, Идвор, Ковиљ-Сентиван, Фелдварац, Черевић, Прогар, Крушедол, Кулпин, Ст. Сивац, Белегиш, Ириг, Суботица, Рума, Силбаш.

Забаве за седамдесетгодишњицу дра Светозара Милетића приредила су до сад ова места: Јасеновац на Сави, Стари Бечеј, Рума, Митровица, Вршац, Крчедин, Голубинци, Омладина у Шиду.

Друштва и тела, која су до сад уписали деонице или дали прилога:

Српске читаонице: Ст. Бечеј, Кореница, Вршац (занатлијска читаоница).

Задруге: Задруга Срба занатлија у Новом Саду, Прва српска занатлијска задруга у Руми.

Новчани заводи: Перлеска српска штедионица, Прва српска задруга за међусобно помагање и штедњу у Силбашу.

Певачка друштва: Српско певачко друштво у Вршцу.

Српске школе: Јасеновац, Черевић, Нештин.

Срп. правосл. црквене општине: Батања, Ст. Бечеј, Војка, Госпођинци, Дероње, Срп. Елемир, Жабаљ, Идвор, Кленак, Кулпин, Нештин, Прогар, Самош, Старчево, Стари Сивац, Фелдварац, Чуруг.

Одбор „Братства“.

*

Пишу нам из **Сомбора**: Хитим да вам јавим да се састала трговачка српска омладина, где су њих 12 на броју изабрали за свог председника Плату Лугумерског овдашњег трговца, Емила Арновљевића за благајника, Милутина Бика-

ра за потпредседника и Владу Грујића са перовођу. Решемо: да трговачка омладина приреди забаву у корист „Братства“, за откуп и издавање Милетићевих дела. Позваће се оба српска певачка друштва и Витомир Рунић из Сентомаша срп. народни гуслар. У грађанству велико одушевљење и одобравање, па чим добијемо од горе поменутих одговоре, одмах ћемо приступити послу, сад већ скупљамо прилоге. Шта буде даље, јавићу вам. Трговачка је омладина почела, на вама је Сомборци да докажете да сте они стари. Напред браћо!

*

Свет. Милетић и Дубровник. Дични Срби поносног града Дубровника, те горде тврђе некадашње српске славе, богатства и просвете, у велико се спремају да на најсвечанији начин прославе велики и значајни дан, кад ће седи старина Свет. Милетић навршити 70. годину свог мученичког живота.

С тим у вези пишу нам оданде, да се од најугледнијих тамошњих Срба склопио одбор од дванаест лица, који има да учини све, како би свечана забава на дан Милетићеве 70-годишњице што лепше испала. Цео приход од те забаве намениили су Дубровчани Милетићеву „Братству“, у циљи откупа и издавања Милетићевих дела.

Овај закључак дубровачке Србадије вредан је сваке похвале, па би се и сва друга српска места требала да угледају на Дубровчане, како би и они сав приход од забаве, коју ће приредити на сам дан 70-годишњице, одредили „Братству“ за издавање и откупљање Милетићевих дела.

У то име нека нам је дозвољено честитати свесној дубровачкој Србадији, која је увек умела да се загреје и одазове за сваку узвишену појаву у нашем српском животу. Живела свесна и родољубива дубровачка Србадија без разлике вероисповести!

*

„Бранково Коло“ о Милетићу. Ваљани овострани српски књижевно-белетристички лист „Бранково Коло“, што у Сремским Карловцима недељно излази, доноси у најновијем свом броју ове симпатичне редове о Милетићу: „Др. Светозар Милетић, навршује 10. фебруара о. г. седамдесету годину свога живота. У нашим крајевима се живо ради, да се тај дан прослави што достојније седога борца, чије је име и рад, кроз толико година тесно спојен с буђењем народне српске свести“.

Политичке новости.

Угарска. Почетком месеца фебруара по кат. календару, доћи ће у Пешту аустријски министри, где ће се отпочети формални преговори о аустро-угарској царинско-финанцијској нагоди, којој рок истиче и која има да се обнови. Како се чује, већ је постигнут споразум између обеју влада у погледу валуте и државне банке, која и надаље остаје једна са седиштем у Бечу, те ће се придржати као и до сад исти основни капитал и пословник.

У угарском сабору траје још специјална расправа министарства унутрашњих послова. Крупне су то ствари, што опозиција добацује у лице министру, ради разних злоупотреба и при изборима, и у целој администрацији. Слика највеће корупције развија се пред нашим очима. Жупанијска управа указује нам се у најцрњој боји. Њени чиновници само су кортеши а велики жупан највећи је над свима. Са месним жељезницама тера се највећа трговина и велики жупани живо учествују у њој, за то опозиција и предлаже, да се не даје жупанима концесија за таке жељезнице, и да им се укине мировина. Влада се копрца под тим ударима, али сила бога не моли.

*

Србија. Ствар са наименовањем одбора за ревизију устава од год. 1888. као да је свршена ствар, а како смо већ рекли, од свију трију српских партија ући ће по три њихова првака у тај уставотворни одбор. Сад већ и то из Београда јављају, да ће од радикала ући: Пашић, Вујић и Миловановић; од либерала: Ристић, Авакумовић и Рибарац; а од стране напредњака: Гарашанин, Новаковић и Чеда Мијатовић — ко ће пак од неутралаца ући не казује се још, но свакако ће ући: Ђока Симић, Аћим Чумић и ваљда једно више свештено лице.

Како се види и сам краљ је већ дошао до уверења, да се овако даље не може у Србији владати и да су напредњаци више немоћни, да мимо народне воље, жаре и пале по Србији, па ево хоће да је поново поврати на пут праве уставности, без које се ни у другим земљама не може владати а камо ли у скроз демократској и слободоумној Србији.

Нас ово веома весели, јер држимо, да ће са увођењем новог устава једном и у Србији завладати сталност и давно жељени рад и ред.

*

Далмација. Талијански лист „Далмата“ који стоји близу далматинске земаљске владе, доноси један телеграм из Беча, у коме се јавља, да је намесник далматински Давид одређен за земаљског намесника краљевине Чешке.

Ако би се ово обистинило, онда би Чеси добили са овим намесником много, но још више би изгубили Срби у Далмацији, за које тешко да ће се наћи згоднија и приступачнија особа, него што је садањи намесник Давид.

У прошли четвртак отворене су свечано седнице далматинског земаљског сабора у Задру. Прво је било свечано благодарење у цркви уз присуство бискупа, земаљског намесника, председништва сабора и свију саборских заступника, а онда су прешли у сабор чије су седнице тиме и отпочеле. У исто време проноси се по Задру глас, да се је саборски заступник за град Задар, Тригари одрекао свога мандата.

Књижевност и уметност.

Српско народно позориште.

У четвртак 4. јануара играо се је: **„Златан мајдан“** који спада у оне комаде, у којима је главно тенденција, а који имају врло мало драмске радње и вредности. Осим тога за наше прилике држимо, да тај комад нема ширег интереса, премда је пун лепих момената и духовитих досетака. Игра глумаца била је прилична. Најбоље се је понела гђа С. Бакаловићка, која је своју улогу добро извела, тако исто и Добриновић је био добар, но Спасић, који је изврсно улогу своју научио, није нас задовољио. Остали су учинили колико су могли. Гђа Вујићка једино још за оваке улоге, као што је „генералица“, може поднети.

*

У суботу 6. јануара давао се Чикијев комад **„Господска сиротиња“** у 4 чина. Позориште је било веома добро посећено; и ако је исти комад познат публици и од пре, и ако је изван претплате био. Сама представа ишла је од почетка до краја да не може лепше бити, сви глумци и глумице, беху без прикорно врло добри и спретни. Учинило ми се као да ни један комад ове сезоне није текао тако лепо и складно, чему је у првом реду припомогла ваљана подела улога и савесна режија.

Главне улоге биле су у рукама редитеља А. Лукића и гђе М. Марковићке, обоје су били изврсни, управо тако, да се једва боље и полежети може. Г. А. Лукић као Балнај, био је као створен за исту улогу, те нам је исту са највећом штудијом и разумевањем приказао. Исто то опазили смо и код гђе Марковићке, која је показала да уме бити добра и у карактерним улогама, а не само у наивним и веселим.

Од остали, који су како рекосмо сви без разлике веома добри и ваљани у својим улогама били, споменути нам је још г. Спасића, који нас је тог вечера управо изненадио са својом скроз промишљеном и вештачком игром. Ко би се надао да је Спасић баш за такове улоге тако изврстан мајстор. Овакових би се улога он морао увек држати, у којима је изврстан, док му за јунаке млого недостаје.

Још једном наглашавамо да смо тог вечера са особитим задовољством изишли из позоришта, те се можемо надати, да ћемо и код осталих комада стећи тако исто расположење, што стоји понајвише до самих глумаца и до згодног избора у комадима који се играју, као и до добре поделе улога, ко што овог вечера бејаше.

*

„Разбојници“ који су се играли у недељу 8. јануара ишли су такође добро и игра је ишла веома добро и сјајно инсценирана била, због чега нека је хвала доброј режији. Г. Лукић као стари Мор био је врло добар, но уз њега се је особито истакао г. Николић, који је овог вечера први пут приказивао Фрању Мора ито после Д. Ружића. Његов Фрања бејаше доиста право вештачки и смишљено изведено дело, чиме је доказао, да је озбиљан уметник и глумац. Г. Стојковић као Карл Мор, био је доста ладан, јер не показиваше онолико млађане ватре и заноса, колико је доиста имао јуначки Карло Мор.

Особито се је допао г. Бакаловић у својој иначе малој улови „калуђера“, коју је са свим добро и природно извео. И други су мање више били добри овог вечера. Једина женска улога у овом комаду била је у рукама гђе С. Бакаловићке, али тако скраћена и поткресана, да смо једва могли познати да је то Шилерова Амалија. Гђи Бакаловићки се по томе није ни могла пружити прилика, да се покаже у улози класичне Амалије, од које су тог вечера скраћивањем направили једну сакату епизоду без икаког значаја. Чему она није крива.

С.

ДОПИСИ.

Барања. Са ове мртве страже Српства ретко се чује који глас, па ме ево да изнесем читаоцима оно што је најновије у Барањи.

Нови држ. шк. закон већ нуди неким општинама српским новчане помоћи а ако наши нар. фондови не притеку у помоћ, сами смо криви ако оду наше школе у државне руке.

Могло би се негде испомоћи, да оближња места заједнички установе школ. наставу, учитељ би имао повољну плату, па би се дало закону задовољити.

Св. Синод изабрао нам за владику Ј. Мађаревића, и како чујем, кишфалубска општина старо и младо писмено честитала бившем своме пароху на избору: са искреном жељом, да буде од Њег. Величанства потврђен и овој занемареној дијецези на корист.

Дао Бог да добро буде!

Многе општине трошиле заштеђено благо, а не враћали и ако тако остане црквене ће општине пропасти а и Српство.

Ено у Мохачу води се истрага и Бог би знао на штв ће изаћи. Није боље ни у другим местима, јер црквени рачуни по 8—10 година нису поднашани на одобрење.

Најжалоснije и најгадније по Српство, што је и у Барањи ухватило корена Назаренство.

Предикатор назаренски у Мохачу, жалосни Србин ковач заглупио многога. Његова жена тобож „крадом“ дала одраслу децу у цркви крстити, кад су дошли из Даљока у Мохач, да отац назарен и не зна.

Центрум назаренства у Барањи је шокачко село Даљок. Близу тога села налази се и српска Брањина-Кишфалуба и Бан, па долазе пророци антихриста, да наведу Србина на танак лед.

Српску веру дадох, вера ми је света, никад превртути нећу док је мени на рамену главе говорио је у Србин у највећој беди и невољи.

Гле, сада како заборавља и даје се од сатане обманути — стиже га казна Божја.

У Кишфалуби нашао се већ изрод, који дуго душу мучи док и другом душу не отрује, па како има свуда у пшеници кукоља, хоће да одведе оне кукавице Србе у Назарене, који нису кадри у српској вери поштени бити!...

Сатана се појавио, чувајте се Срби браћо, помислите на прошлост Србинову, клоните се пророка антихриста, у својој вери испаштајте грехе и кад радосно затруби са Косова вила, знајте да је синуло Србину сунце јарко, јер онда можемо чистом душом страшном суду престати.

Бараћац.

СВЕТО-САВСКЕ БЕСЕДЕ.

Српска црквено-певачка задруга у Земуну, приређује у недељу 14. (26.) јануара 1896. на дан српског светитеља, просветитеља и школског покровитеља „св. Саве“ у дворани „Гранд Хотела“ беседу са игранком при којој ће суделовати иста задруга и ученици овдашње певачке школе односно, ученици српских основних школа. Чист приход ове беседе намењен је „фонду сиромашних ученика српских основних школа“, с тога се сваки пристојно умољава, да добровољне поклоне у стварима за изигравање и прилоге у новцу, уручи благајнику певачке задруге г. Милошу Керчевићу.

„Гусле“ друштво за неговање музике у Вел. Кикинди, приређује на св. Саву 1896. године у Народној Гостионици своју редовну забаву с игранком.

Светосавску беседу, приређују српско певачко друштво и ученици српске учитељске школе у Пакрацу 14. (26.) јануара 1896. у вел. дворани „хотела пакрац“. Чист приход намењен је потпори сиромашних ученика поменуте школе.

Св. Савску забаву, с игранком приређује Темишварска српска певачка дружина под својим коровођом Ј. Прајс Јаворским, у Темишвару (фабрика) на св. Саву 14. (26.) јануара 1896. у просторијама кафане „Код Пауна“.

Свето-Савску беседу, са игранком и дилетантском преставом коју приређују Срби православни мостарски грађани Српско-прав. црвк.-певачког друштва „Гусле“ у корист „фонда за потпомагање српско-прав. основне школске деце“ у Мостару на св. Саву дана 14. јануара 1896. г. у кући срп.-прав. општине (царина бр. 232.)

Светосавску забаву, са дилетантском преставом и приређује приређивачки одбор у Лијевну на дан св. Саве 14. јануара 1896. год. у просторијама српско-прав. основне школе. Чист приход намењен је на потребе овомесне срп-прав-осн. школе.

Св. Савско вече, приређује српска читаоница својим члановима на дан 14. (26) јануара 1896. у Осеку доњем граду, у просторијама доњоградске касине.

Свето-Савску бесједу, са играком и дилетантском преставом приређује српско-правосл. црквено-школ. општина у Травнику. на дан св. Саве 14. (26.) јануара 1896. год. у просторијама. Српско-правосл. вјероисповјед. основне школе. Чист приход намењен је српскс-правосл. вјероисповједној основној школи.

Бесједу с игранком и томболом, приређује друштво „св. Саве“ у Карловцу у петак 19. (31.) јануара 1896. уз судјеловање војничке глазбе славне пуковније бр. 96. барона Рамберга у просторијама „Зорин-дома“ у корист свога фонда за потпомагање сиромашних а добрих ученика и ученица.

Српско певачко друштво у Белој цркви, приређује у недељу 14. (26.) јануара 1896. да дан св. Саве у дворани Бург под управом своје Короуправитељке госпође Вилме Грајил ванредну беседу са игранком.

Свето-Савску беседу, са концертом и дилетантском преставом, приређује учитељски збор у Старом Стапару 14. јануара 1896. године у корист добротворне цели.

Св. Савску беседу, приређују ученици кетфељске српско-основне школе уз пријатељско суделовање г. Љубише Јорговића, срп. нар. учитеља из Фенлака на св. Саву 14. (26.) јануара 1896. у корист „м. шк. фонда“ у школској дворани, како је чист приход намењен на добротворне цељи — то се добровољни прилози примају за захвалношћу а имена прилагача изнеће се на јавност.

Светосавска забава у Солуну. Срби солунски, верни поданици преузвишеног и августејшег монарха његовог императорског величанства султана Абдул Хамид Хана II., моћног заштитника просвете, приређују на дан св. Саве 14. (26.) јануара 1896. год. у просторијама „Хотел Империјала“, а у корист сиротних ђака српске школе „Дом Науке“ у Солуну забаву са игранком.

Светосавску беседу, с игранком и томболом, што ју приређује срп. народна читаоница уз суделовање српскога црвк. певачког друштва у Госпићу на дан св. Саве 14. (26.) јануара 1896. у просторијама српско-прав. црвк. опћине.

Беседу с игранком, приређује Вршачко срб. црвк. певачко друштво под управом свог ликовоће г. Вацлава Шнора на дан св. Саве 14. (26.) јануара 1896. год. дворани „код Винове лозе“.

Баванишко дилетантско друштво приређује на светог Саву у недељу 14. (26.) јануара 1896. у гостионици госпође Катице Живковић у корист срп. црвк. пев. друштва игранку са позоришном представом. I. део: „Мој цеп“. Шаљива игра у 3 чина од М. Калића.

Вести из места и са стране.

Св. Сава у Новом Саду. И данас ће се као сваке године свечано прославити дан св. Саве овде у Новом Саду. У 9 сати биће архијерејска служба у саборној цркви а за тим у гимназијској сали свечано свеђење. По подне у пола 3. сахата биће свечана седница „Матице Српске“, где ће говорити Тона Хаџић, у спомен покојног Милорада Шапчанина. У вече ће у Дунђерсковом позоришту бити гимназијска беседа а затим игранка у великој сали код „Јелисавете“. Због ове свечаности неће давати наша позоришна дружина никакве преставе у позоришту.

Промаја у позоришту. Многи нам се из партера седења жале на велику промају, која се у позоришту за сво време претставе јако осећа, те би управа требала да се постара, да се и та неугодност што пре отстрани.

Музика на леду. Данас у недељу у 3 сата по подне свираће на леду целокупна војена музика најодабраније комаде, за оне који нису чланови друштва а хтели би доћи да трче или гледају, улазне су цене као и до сада.

Слава у Црној Гори. Ове ће се године на Цетињу славити двестагодишњица династије Петровић-Његоша, коју је владика Двнило године 1696. основао. Кнез Никола расписао је награду од 2500 фор. за историју Црне Горе под том његовом династијом.

Порез на нежење. Посланик Сава Обрадовић, ставио је у српској скупштини пре неки дан предлог, у коме тражи да држава удари порез на оне који неће да се жене. Ово није рђаво, бар ће се народ множити.

Велика радикална забава у Београду. Како нам јављају, држаће се у Београду у очи „Три Јерарха“ свечана и сјајна радикална забава у великој дворани код „Булевара“. За забаву се чине велике припреме, услед чега је образован нарочити одбор, те се је надати да ће што већи одзив публике за ову сјајну забаву бити.

Забава новосадског тоциљачког друштва. У четвртак 6. фебруара ов. год. по новом календару приредиће овдашње тоциљачко друштво велику забаву са концертом и игранком у сали код „Јелисавете“. Свираће на забави војена музика а улазница од особе стаје 1 фор. од породице 3 фор. Друштво моли штоване госте да тог вечера изволу у што обичнијем оделу доћи. Цео приход од забаве намењен је друштвеној благајни за проширење клизачког простора и павиљона.

Зајам пештанске општине. Како из Пеште јављају, закључило је будимпештанско општинско веће у својој главној седници, да се може подићи варошки зајам од 50,000.0000 фор. аустр. вредности.

И опет празно. Док је наше српско народно позориште сваки пут пуно разноврсне публике из свију грађанских сталежа и то само српске публике које у Нов. Саду има нешто јаче од 10 000 — дотле је загребачко казалиште у граду од 40.000 становника скоро сваки пут празно. Тако је било и

прошлог четвртка са свим празно и ако се је давала лепа оперета „Птичар“. Чудновато да „хрватска престоница“ тако мало смисла има за културу и уметност.

Радничка демонстрација у Прагу. Пре неки дан извели су беспослени радници у Прагу велику демонстрацију, при којој је суделовало 3000 њих. Дошли су у два маха пред стан главне полиције са узвиком „Пероат“, па су онда отпевали познату песму „Хеј Словани“. Умешала се је полиција и коњаништво, те је пред ноћ раднике растерала и тројицу у затвор одвела.

Избор учитеља. У Силбашу је одржан 2. (14.) јануара т. г. избор двојице учитеља, те су изабрани: Д. Мокић, из Лалића са 50 и Л. Димић, из Пивница са 32 гласа против шогора чувеног свемоћног поп-Тоше силбашког, који је добио само 19 гласова. —н.

Краљица Наталија као свекрва. Причају, да се на последњем дворском балу у Београду мати-краљица Наталија изразила пред многим личностима, да ће до идуће нове године већ једна млада владајућа принцеза бити домаћица београдског конака, и да ће се она, краљица Наталија, са свим повући у своју вилу „Сашино“ у Бијарицу, јер се тврдо решила, да се после женидбе Александрове са свим повуче у Бијариц и само од времена на време, на кратке посете долази свом сину.

Дечије поштење. У Бечу је једна госпођа увредила десетогодишњу девојку Хилду Дитлову назвавши је „дрском балавицом“. Тужена пред судом није хтела да моли за опроштење, јер је држала, да се „дете не може увредити“. Судија је био другог мишљења и осудио је на десет форината глобе.

Због једне крајцаре. У Бечу је један јадник од једног ђака недозвољено узео шест ораха. Ма да вредност њихова износи само један новчић, ипак је пријављен због крађе и осуђен на дванајест часова затвора.

Ватра у дворској библиотеци у Берлину. Пре неколико дана појавила се је изненадно ватра у дворској библиотеци, која је у самом царском двору смештена. Притекло се је одмах у помоћ, но и ако је ватра набрзо угушена, ипак има знатне штете.

Вратио се с пута. Наш млади сликар Анастас Бозарић, који се бавио дуже времена у Венецији, повратио одонуд и настанио у Фиуми, где ради једну велику и српску дивну слику. Ако би која црквеаа опћина требала какове израде и наручбине атреса је: Anastas Bozarić, Fiume,

Прво стално позориште у Италији. Позната Аделаида Ристори примила се је покровитељства над једним друштвом, које се је у Риму образовало и које ради на томе, да се у Риму оснује прво стално позориште у Италији, јер до сад таковог још нигде не бејаше.

Уважање оперете у Београду. У краљ. срп. позоришту у Београду завешће се по изричној жељи краљице матере Наталије, поред драме и оперета, услед чега је управа већ предузела кораке да ангажује неколико певача и певачица из Чешке, који би лако научили језик српски.

„Један дан на месецу“. Под тим насловом држао је ових дана у Берлину госп. Архенхолд, астроном на звездарници у Grünewald-у, у друштву за „народну јестественицу“ предавање о месецу. Ту су биле врло лепе и поучне фотографије, које су већим делом на прашкој и париској звездарници снимите, изложене. Пошто је пак разан уплив небеских тела између себе разјаснио, прешао је тада посебно на месец. Облик месеца није са свим округао, него је крушкаст. Привлачна снага земље проузроковала је веће нагомилавање материје на оној страни месеца, која је земљи окренута. Као што је познато, окреће се месец тако исто као и наша земља у исто време један пут око своје осовине, тако, да је увек само једна страна месеца нашој планети окренута. Дочим на другој страни вечита ноћ влада. Израчунато је да и нашој земљи иста судбина предстоји. На једној половини земаљског шара наступиће тада за навек мрак и по свој прилици вечита зима. Још није време да знамо, коју половину та судба чека, јер и сва научна посматрања о тој ствари не знају ништа више рећи. Време, када то пророковање треба да наступи, израчунато је од прилике за 54 милиона година. Особито допадање изазвале су фотографије о разним кратерима, долинама, малим и великим пукотинама, какви на месецу сијасет много има. Те пукотине зову се „железнице“, јер исте на трагове жељезничких путова наличе. Њихов постанак сигурно су метеори, који су са врло великом брзином преко месечеве површине јурили, проузроковали. Осим тога показао је говорник и свој нови апарат помоћу кога се одсек и плина лепо демонстрирати дају. Посетиоци берлинске изложбе (мај-октобар) моћи ће за време изложбе помоћу горостасног дурбина, кога исти астроном гради и који ће скорим готов бити, посматрања о месецу чинити. Г. Архенхолд држи да ће са тим дурбином, који је уједно и за снимање небеских тела удешен, тако фотографије добити, које ће све досадање по величини и тачности надмашити.

Ј. П. П.

Трговина.

Нови Сад, 13. јануара. Пшеница прве каквоће 6 ф. 30—— н. Пшеница средња 6 фор. ——— нов. Пшеница лакша роба 5 ф. 80—90 новч. Наполица 5 фор. 50—60 н. Јечам 4 ф. 50—60 н. Зоб 5 фор. 50—60 нов. Кукуруз у зрну 3 фор. 60—70 н. Маст 60 фор. Сланина сува 60 фор., дебела пађена 60 фор. Све од 100 килограма.

Свињи угојени тешки	.	46 н.
„ средњи	. . .	44 н.
„ лаки	. . . .	42 н.

Све од 1 килограма.

Теоци	:	10—25 ф. по комаду.
Јагњци	.	——— ф. по пару.
Овци	. .	8—12 ф. „

*

Стање воде под Новим Садом.

12. јан. било је 1.52 метара, а 13. јан. било је 1.50 мет.

*

Будимпешта, 23. јануара п. р. (Извештај комисионе радње Мор. Бауера и Сина).

Догон рогате марве био је на данашњем тргу свега 2892 комада, и то: 1507 ком. мађарских волова, 476 ком. српских волова; 32 к. српских крава. 723 ком. мађарских крава; 13 ком. бивола; 44 ком, бикова; 97 ком. теглећих волова. Накнадног догона није било.

Ма да је догон за 400 ком. мањи био. Трговина је ипак била слаба и цене су спале за 1 фор. И тако су цене биле следеће:

Дебели волови, добре каквоће, клани 27—30 фор. мет. ц., живе тежине 32 фр. по мет. ц. Волови са паше 25—27 ф. мет. цен. Сеоски волови 18—24 ф. мет. ц. Српски волови 18—26 ф. мет. ц. Краве клане 19—26 фор., живе тежине 31 фр. по мет. ц. Бикови клани 22—28 фр., живе тежине — фр. по мет. ц. Биволи 17—20 ф. по м.ц. живе теж. —·— ф.

Овци. Вашар од 21. јан. п. р. Догон 7122 ком оваца.

Шкопци су продавани по 19—23 фр. пар; овце јагњенице 16—21 ф. пар.

Најновије вести.

Руско-турски савез. Поред свих порицања још се једнако подржана вест, да је Русија склопила са Турском савез по ком би Русија имала права да забрани пролаз лађама свих држава кроз Дарданеле, како би се нарочито Енглеска укротила. Мисли се да ни Француска ни Немачка том савезу не ће чинити сметње, премда ће Енглеска на тај протекторат Русије одговорити са анексијом Мисира.

Обновљење тројног савеза. Из Рима јављају, да се римски посланик на бечком двору гроф Нигра, налази на владин позив у Риму, да би се његов савет саслушао у погледу обнове савеза са Немачком и Аустро-Угарском, који идуће године истиче.

Одговори уредништва.

Глиша Милошев — Мошорин. Ми вам редовно шаљемо сваки број „Заставе“, а да сте до сада ове године само један број добили, то ће бити крива ваша пошта. Изволите се онамо обратити за уредно достављање листа. Ако се још деси, да вам се лист не достави, мораће се учинити пријава против поштанског уреда.

СРПСКО НАРОДНО ПОЗОРИШТЕ.

Ред позоришни представа.

У уторак 16. (28.) јануара први пут: **„Булинарови“**. Комедија-водвиљ у 3 чина, написали Морис Ердоно, Албен Валабрег и Анри Керул, превела с француског Станка Ђ. Глишићева.

ЈАВНА ЗАХВАЛА.

Сматрам за своју најпречу дужност, да овим путем изразим моју свесрдну захвалност сл. „Задрузи Срба занатлија Новосађана“, која је корпоративно учествовала при спроводу моје миле и верне супруге МИЦИКЕ.

Исто тако топло се захваљујем „Српском занатлијско-радничком певачком друштву новосадском“ и свему поштов. грађанству, које ми указа своје топло саучешће и одаде последњу пошту мојој драгој покојници. Сви скупа нека приме моју најусрднију и вечиту благодарност.

Нови Сад 12. јануара 1896.

Никола Величковић,
супруг
и остала породица.

✝

Свима пријатељима и знанцима, који при укопу мога незаборављеног брата

ГЛИШЕ МАКСИМОВИЋА

у Руми 9. (21.) о. м. учествоваше и покојника до вечне куће отпратише, те тиме мени тугу и бол ублажише, изричем овим своју најтоплију захвалност.

Нови Сад, 12. (24.) јануара 1896.

Миша Максимовић
у име целе родбине.

ОГЛАСИ.

Један млађи помоћник вјешт у кожи, гвожђу и мануфактури, који влада српским, њемачким и мађарским језиком тражи се. — Писмене понуде шаљу се Уредништву под „Ваљан.“ 3—3

Моју новосаграђену кућу у Руми, Главна улица број 7. на врло добром месту близу Властелинског шеталишта, тако званог Тивола, продајем из слободне руке. Врло повољна условија.

1—3 **Богољуб Божић.**

НАТЕЧАЈ.

Код штедионице у Вуковару имаде се попунити место помоћног чиновника; служба се може одмах наступити.

Годишња плаћа износи за сада 600 фор. уз тантијему од најмање 100 ф.

Захтева се потпуно знање српско-хрватског и немачког језика у говору и писму. Првенство имаће они, који изкажу да су стручну трговачку школу свршили, те имаду леп рукопис.

Рок натечаја траје до 3. (15.) фебруара 1896. п. р.

У Вуковару, 11. (23.) јан. 1996.

РАВНАТЕЛСТВО ШТЕДИОНИЦЕ
1—3 **у Вуковару.**

Продајем из слободне руке моју кућу у Новом Саду, пирошка улица број 17. Кућа се састоји из 2 собе, 1 кујне, 1 штала, 1 комора, 1 шупа, пространа авлија и башта. Осим тога моју башту од четрнајест квадрата иза пирошке капије, друга од краја. Упитати код долеподписаног.

Никола Станковић,
1—1 Нови Сад.

ОГЛАС.

Посед 60 јутара оранице и ливада у Срему, близу Нове Пазуве, издаје се под закуп. Подузетници нека се изволе код поседника г. мајора Вукомановића у Новоме Саду, главна улица бр. 19. упитати. 1—1

ЈЕДАН ПОМОЋНИК

за нирнбершку и кратке робе трговину са лепим рукописом и који и у комтуару може радити тражи се за трговину **Ф. Голдштајна** у Земуну. 1—2

Тражи се Србин **КОМПАНИСТА** мануфактурне бранже, неожењен, који са 2—4000 фор. готовог новца располаже, — истога тражи опет Србин, који одговара горњим условима. — Исти је вољан радњу отворити, у родном му месту где има 26.000 становника, а 3000 Срба и лепа околина. Понуде ваља слати администрацији овога листа, на шифру **П.** 1—

ПРЕПОРУЧУЈЕ И ШАЉЕ НА ЗАХТЕВ

СВОЈ ИЛУСТРОВАНИ ЦИЈЕНИК СЉЕДЕЋЕ РОБЕ:

ПЕТАР НИКОЛИЋ
ЗАГРЕБ
УЛИЦА БРОЈ 7.
I. КАТ.

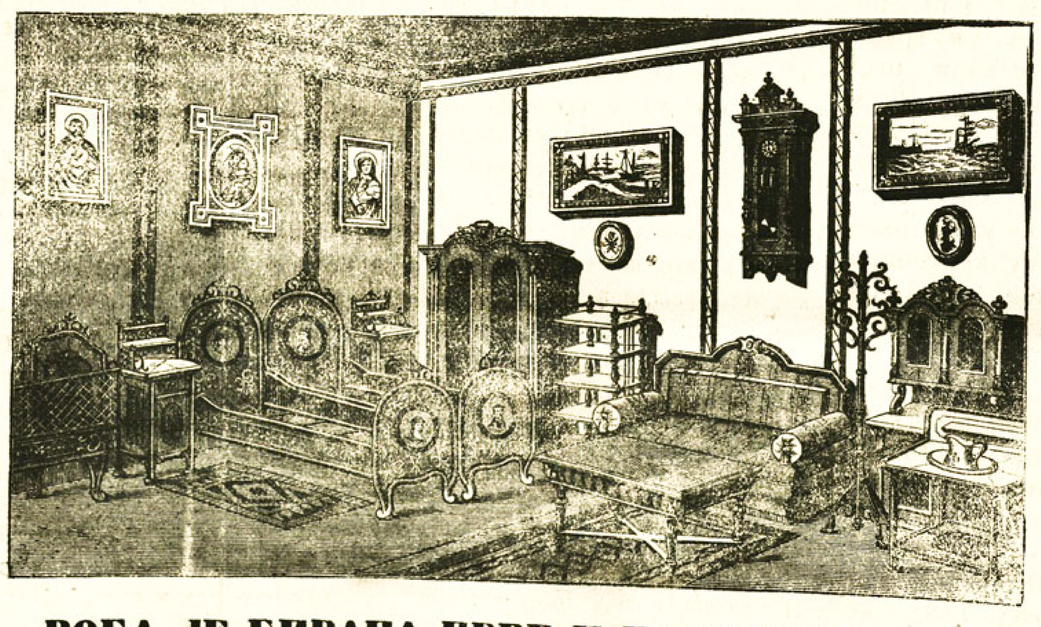

ПОКУЋСТВА:
(Möbel)
дрвеног, гвозденог и тапетираног. Фотеља, столица и канабета.

ЈЕДАЛА
од кина-сребра које је правим сребром посребрено.

СЛИКА:
српски народни и историјски. Светих икона, кандила, крстова и целивањих икона за цркву.

ОГЛЕДАЛА
у позлаћеним и дрвеним оквирима.

Сатова за зид и будилника.

ЦЕПНИ САТОВА:
златни, сребрени и од Туле за господу и госпође.

Златни и сребрни ланаца за господу и госпође.

Колица за децу.

Шиваћи стројева
систем Сингер, Хове, Велер и Вилсон и најновије са округлим чунком (Ringsschiff).

РОБА ЈЕ БИРАНА ПРВЕ И НАЈБОЉЕ ВРСТЕ
УЗ ГАРАНЦИЈУ.
ЦИЈЕНА УМЈЕРЕНА И СТАЛНА.
РОБА СЕ ДАЈЕ ЗА ГОТОВ НОВАЦ
И МЈЕСЕЧНУ ОДПЛАТУ.
10—
Ценике и прорачуне шаље бадава и франко

ПЕТАР НИКОЛИЋ, ЗАГРЕБ.

Главни уредник: др. Емил Гаврила. За уредништво одговара: Никола Маленчић. Срп. штампарија дра Свет. Милетића у Новом Саду.